

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a publisher's pdf of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Hänti, S. & Ketola, M. 2022. Epävarmuusko tuottavaa?. Talk-verkkolehti, Innopeda 2.5.2022.

Link to the original publication: <https://talk.turkuamk.fi/innopeda/epavarmuusko-tuottavaa/>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Epävarmuusko tuottavaa?

02.05.2022

Kirjoittajat

Sirpa Hänti KTT, yliopettaja, Turun ammattikorkeakoulu

Mari Ketola DI, Lehtori, Tutkimusvastaava (sij.), Turun ammattikorkeakoulu

Muutos, epävakaut ajat, asioiden monimutkaisuus ja monitulkintaisuus aiheuttavat epävarmuutta niin työurilla kuin organisaatioiden toiminnassakin. Epävarmuutta on totuttu pitämään heikkoutena, mutta siinä piilee myös mahdollisuuksia, joita voi oppia kääntämään voimavaroiksi.

Muutos on arkipäivää meille jokaiselle. Muutosjoustavuudesta on tullut taito, jota peräänkuulutetaan työpaikoilla. Pienet muutokset pitävätkin tekemisen virkeänä, mutta viime aikojen suuret muutokset globaalilla tasolla ovat aiheuttaneet todellista huolta ja murhetta.

Työ ja elämä liikkeessä

Työtä ja elämää nykymaailmassa on luonnehdittu englanninkielisessä kirjallisuudessa akronyymillä VUCA, joka muodostuu käsitteistä *Volatility*, *Uncertainty*, *Complexity* ja *Ambiguity*. Ne voidaan vapaasti suomentaa epävakaudeksi, epävarmuudeksi, monimutkaisuudeksi ja monitulkintaisuudeksi.

Epävakaas viittaa muutoksen luonteeseen, nopeuteen ja laajuuteen sekä siihen, että muutoksia tapahtuu epäloogisesti eli toisin kuin aiemmin on totuttu. Epävarmuus liittyy asioiden ja tapahtumien ennustamattomuuteen sekä siihen, että niiden syitä ja seurauksia on vaikea tunnistaa ja ymmärtää.

Monimutkaisuutta voidaan kuvata kompleksisuutena, monisyisenä, kerroksellisuutena sekä vaikeaselkoisuutena ja se liitetään usein tietotulvaan. Monitulkintaisuus johtuu siitä, että asiat näyttävät erilaisilta eri näkökulmista. Myöskään tiedon tulkinta ei ole yksiselitteistä. Se saattaa ilmetä myös kaaosmaisuuksina ja koska varmuutta ei ole, on lähdeittävä kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja.

Tietämättömyydessä piilee mahdollisuuksia

Voisi ajatella, että tietämättömyys (not-knowing) ei ole tavoiteltu tila. Tietämättömyys on kuitenkin oppimiselle, pohdinnalle ja uusien ideoiden syntyemiselle hedelmällinen alusta.

Oman tietämättömyyden tunnustaminen itselleen ja ennen kaikkea muille, vaatii rohkeutta. Kuitenkin sitä kautta on mahdollista päästä aivan uudelle tasolle yhteistyössä muiden kanssa. Se antaa tilaa nähdä avoimin silmin mahdollisuuksia, joita ei ehkä ennakkotiedon valossa tulisi löytäneeksi.

Epävarmuuden tunnistaminen on alku

Epävarmuus on epämiellyttävä, hermostuttava, jopa pelottava tunnetila, jota meistä useampi pyrkii välttämään. Se syö voimavarojamme, vaikuttaa itseluottamukseemme ja voi jopa lamaannuttaa toimintakykyämme.

Vaikka me ihmiset siedämme epävarmuutta eri lailla, jokainen meistä voi taklata sitä ja analysoida sen aiheuttajia. Toisin sanoen epävarmuutta aiheuttavia tilanteita ei ole tarpeen välttää, vaan pyrkiä tunnistamaan niiden aiheuttajia.

Kun tutkailemme epävarmuuden aiheuttajia, voimme oppia sanoittamaan niitä itsellemme näkyviksi. Silloin niiden takana olevien tietoon, taitoon ja asenteisiin liittyvien tekijöiden työstäminen helpottuu.

PUNC-mallilla epävarmuudesta uusi voimavara

Kehitimme mallin, jolla omaa epävarmuuttaan voi oppia käsittelemään ja kääntämään sen tuottavaksi. Mallia on kehitetty ja testattu hankekumppanien toimesta niin opettajien kuin opiskelijoidenkin keskuudessa. Vastaanotto molemmissa kohderyhmissä on ollut innostunut.

Esimerkkeinä opintoihin liittyvistä epävarmuustilanteista, joissa tällaista mallia olisi kaivattu jo aiemmin, mainittiin monialaiset projektit, erilaiset esiintymistilanteet ja opinnäytetyön aloittamisvaihe. Osa opiskelijoista oivalsi heti, että tätä mallia voi käyttää myös harjoittelussa ja työelämässä yleensäkin.

PUNC-malli perustuu kolmeen vaiheeseen. Niissä käytetään apuna PUNC-työkalua, joka on nimetty menuksi.

Ensimmäisessä vaiheessa menusta tunnistetaan ne tiedolliset, taidolliset ja asenteisiin liittyvät epävarmuustekijät, jotka tuntuvat sopivan tilanteeseen. Kun tekijät on valittu, niiden sanoittamista tulee jatkaa kohti tilannetta, jossa tekijät on taklattu.

Tällainen osaamislauseke mielessä lähdetään toisessa vaiheessa tarkastelemaan ja tutkailemaan epävarmuustekijöitä useista näkökulmista, jotta mahdollisuudet kääntää ne positiivisiksi voidaan hahmottaa. Kolmannessa vaiheessa epävarmuustekijöitä työstetään kokeillen, reflektoiden ja kokemuksista oppien.

Kun alkuperäisen tilanteen epävarmuus alkaa kääntyä uudeksi, itseluottamusta lisääväksi tunteeksi, voidaan opittua epävarmuusosaamista laajentaa tai siirtää muihin epävarmuustilanteisiin. Näin opitaan käsittelemään epävarmuutta ja huomaamaan, että epävarmuudesta löydettyjä mahdollisuuksia voi hyödyntää uutena osaamisena ja voimavaroina. Epävarmuus voi toimia kehityksen laukaisijana.

Oppimisympäristöt tukemaan epävarmuusosaamista

Tarkastelimme kolmeatoista erilaista oppimisympäristöä, joissa sovelletaan innovaatiopedagogiikkaa. Näiden oppimisympäristöjen yhteisenä nimittäjänä oli se, että niissä on läsnä erilaisia epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä ja tilanteita, joiden tarkoituksena on valmentaa opiskelijoita toimimaan tulevaisuuden työelämässä ja VUCA-ympäristössä.

Hankkeessa laadittiin opettajan opas. Siinä kuvataan sitä, miten epävarmuus on läsnä kussakin oppimisympäristössä sekä näissä oppimisympäristöissä toimivien opettajien näkemyksiä ja vinkkejä siitä, miten epävarmuusosaamista voi korkeakoulussa oppia.

Hankkeessa luodaan työkalupaketti (PUNC Toolbox). Se sisältää käytännönläheisiä työkaluja, tehtäviä ja aktiviteetteja, joiden avulla epävarmuusosaamista on mahdollista kehittää.

Turun ammattikorkeakoulussa on suunniteltu toteutettavaksi epävarmuusosaamisen kehittämiseen tähtäviä työpajoja, sekä kouluttajien ja opettajien tueksi epävarmuusosaamisen Nonstop-verkkokurssi. Työpajaa pääsemme pilotoimaan keväällä tai syksyllä 2022.

Professional UNCertainty Competence (PUNC)

Hankkeen tavoitteena on tuottaa tietoja, taitoja ja työkaluja, joiden avulla korkeakouluissa tuetaan opiskelijoita kehittämään kykyään käsitellä epävarmuutta positiivisella, luovalla ja tuottavalla tavalla.

Hankkeessa tuotetaan opettajan opas (Educator's guide) sekä työkalupaketti (PUNC Toolbox), joiden avulla korkeakoulujen henkilökunta voi suunnitella ja toteuttaa epävarmuuden kohtaamista ja sen osaamisen kehittymistä osana erilaisia oppimisympäristöjä ja oppimisprosessia.

Erasmus+

Professional
UNCertainty
Competence

Tutustu

hankkeeseen: <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/hae-projekteja/punc-professional-uncertainty-competence/>

oppaaseen <https://www.turkuamk.fi/fi/tutkimus-kehitys-ja-innovaatiot/julkaisuhaku/141/>

Lähteet:

Bennet, N. & Lemoine, G.J. (2014). What VUCA really means for you. Harvard Business Review, <https://hbr.org/2014/01/what-vuca-really-means-for-you>

Bollinger, S. & Rooijen van, R. (2022). Professional Uncertainty Competence Framework. (julkaisematon hankeraportti)

Hänti, S., Keinänen, M., Välvirta Havia, M., Al-Bermanei, H., Ketola, M. & Heikkilä, J. (2021). [Facilitate for the future. Educator's Guide for Designing Hybrid Learning Environments for the VUCA World.](#)